

Extra-wettelijke pensioenen : een stand van zaken m.b.t. de 80% grens

1. Inleiding

De zogenaamde 80% grens legt in essentie het maximaal pensioenkapitaal vast waarvoor een vennootschap of werkgever in het kader van een collectieve of individuele pensioentoezegging (groepsverzekering, IPT-verzekering, pensioenfonds,...) voor haar zelfstandige bedrijfsleiders of werknemers de pensioenbijdragen fiscaal kan inbrengen.

De 80%-grens wordt aan de basis uitgedrukt als een maximale pensioenrente waarvoor ook de pensioenbijdragen fiscaal kunnen worden afgetrokken.

Het beroepsgebonden pensioen, uitgedrukt in jaarrente, samen met het wettelijk pensioen mag bijgevolg niet uitstijgen boven de 80% van de laatste normale bruto jaarbezoldiging van de aangeslotene.

Met extralegale beroepsgebonden pensioen wordt bedoeld de pensioenen zoals een groepsverzekering, IPT (individuele pensioen toezegging), VAPZ (Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen) of pensioenfondsregeling.

Als bij een IPT of groepsverzekering de 80%-grens overschreden wordt, kan een vennootschap alles wat te veel aan premies betaald wordt, niet fiscaal aftrekken als beroepskost cfr. art. 52, 3° b WIB 92.

In het kader van een bredere hervorming van het wettelijk pensioen heeft de wetgever medio 2021 beslist het wettelijk zelfstandigenpensioen gradueel op te trekken naar het niveau van het wettelijk werknemerspensioen. Hierdoor ontstaat er een nieuwe benadering om de 80%-grens te berekenen voor zelfstandigen.

Het valt ook op in de praktijk dat de controles op de fiscale 80%-grens aanzienlijk zijn toegenomen en verscherpt. De fiscale administratie richt zich hoofdzakelijk tijdens de controle op de fiscale aftrek van pensioenpremies ten behoeve van bedrijfsleiders voor wie een aanvullend pensioen wordt opgebouwd.

Het is zo dat de fiscale administratie tijdens een controle t.a.v. de aanvullende pensioenopbouw de volledige loopbaan in rekening neemt, dus met inbegrip van de pensioenen die in vorige ondernemingen werden opgebouwd. Hierdoor komt de fiscale administratie herhaaldelijk tot de conclusie dat de 80 %-grens overschreden is.

Bijgevolg dient de invloed van de berekening op de 80% grens van naderbij te worden bekeken.

Bijkomend ligt er op dit ogenblik een voorstel op tafel om de aftrekbaarheid van de premie, als beroepskost voor de vennootschappen, te beperken tot 10% van het jaarsalaris en het overschot van 10% te belasten als voordeel van alle aard in hoofde van de begunstigde.

2. Berekening 80% grens

De 80%-grens legt het maximaal pensioenkapitaal vast waarvoor een vennootschap de pensioenpremies die zij betaalt in het kader van een pensioenplan voor haar zelfstandige bedrijfsleider(s) fiscaal kan aftrekken.

De vennootschapspremies gestort in het kader van een individuele of collectieve aanvullende pensioentoezegging (groepsverzekering of IPT) zijn, volgens artikel 59, §1, eerste lid, 2 WIB en artikel 52, 3° b WIB als beroepskost aftrekbaar mits de wettelijke en bovenwettelijke uitkeringen naar aanleiding van de pensionering uitgedrukt in jaarlijkse renten niet meer bedragen dan 80% van de laatste normale brutojaarbezoldiging.

Om de 80% grens te berekenen kan volgende formule gebruikt worden:

$$(80\% \times \text{brutojaarbezoldiging} - \text{wettelijk pensioen}) \times (\text{gepresteerde dienstjaren} / \text{normale duur volledige loopbaanjaren}) \times \text{omzettingcoëfficiënt van rente in kapitaal}$$

3. Referentiebezoldiging

De bezoldiging is naast het wettelijk pensioen een belangrijke rekenparameter van de 80% grens. Het aanvullend pensioen uitgedrukt in jaarrente mag, samen met het wettelijk pensioen en dit over de volledige loopbaan van de aangeslotene beschouwd, niet uitstijgen boven 80% van de bezoldiging (cfr. artikel 59 WIB 92).

Artikel 59 WIB 92 en artikel 34 KB/WIB 92 verwijzen in dit verband naar de ‘laatste normale jaarbezoldiging’. Dit is de bezoldiging voor aftrek sociale zekerheidsbijdragen, andere beroepskosten en belastingen. De belastingadministratie preciseert in haar commentaar dat eindejaarpremies, vakantiegeld en andere gelijkaardige vergoedingen niet als toevallige of uitzonderlijke betalingen of toekenningen worden beschouwd en dus een ‘normaal’ karakter hebben.¹ De administratie zal een ‘inhaalbezoldiging’, een verhoogde bezoldiging, net voor het einde van de professionele carrière daarentegen beschouwen als ‘abnormaal’.

Artikel 195 WIB 92 voegt daar nog aan toe dat IPT- en groepsverzekeringspremies slechts aftrekbaar zijn voor de vennootschap “ in zover zij betrekking hebben op bezoldigingen die:

- regelmatig en ten minste om de maand worden betaald;
- of toegekend vóór het einde van het belastbare tijdperk waarin de ertoe aanleiding gevende bezoldigde werkzaamheden zijn verricht;
- en mits zij door de vennootschap op de resultaten van dat tijdperk worden aangerekend.

De invulling van de ‘bezoldiging’ betreft enkel eigenlijke en als zodanig belaste voordelen van alle aard die de vennootschap toekent aan haar bedrijfsleider. En dan nog, enkel mits zij een regelmatig en minstens maandelijks karakter en ook een ‘normaal’ karakter hebben. Dit is in beginsel het geval voor de ‘permanente’ voordelen van alle aard die voor de bedrijfsleider voortvloeien uit het privégebruik van een bedrijfsvoertuig, van een woning, of nog, van een door de vennootschap gratis ter beschikking gestelde PC, tablet, internetaansluiting, mobiele telefoon of mobiel telefoonabonnement.

Ook de tenlasteneming door de vennootschap van de sociale bijdragen die de bedrijfsleider normaal zelf dient te betalen, is voor deze laatste een belastbare bezoldiging.

Terugbetaalde kosten eigen aan de vennootschap, zoals een forfaitaire kilometervergoeding vallen hier niet onder. Onroerende inkomsten die de bedrijfsleider geniet (bv. wegens verhuur pand aan vennootschap) valt hier evenmin onder. Verder zijn ook roerende inkomsten, zoals dividenden, uitgesloten in de referentiebezoldiging.

¹ Com. IB. nr.59/32.

4. Hervorming wettelijk zelfstandigenpensioen anno 2021

Tot voor kort werd het inkomen van de zelfstandige voor de berekening van het wettelijk pensioen verminderd met een correctie coëfficiënt (van ongeveer 0,69%). Hierdoor viel het wettelijk pensioen voor de zelfstandige vaak een pak lager uit dan voor werknemers.

De wetgever wilde in het kader van de hervorming van de pensioenwetgeving hier komaf mee maken door o.m. de correctiecoëfficiënt voor zelfstandige te schrappen voor de pensioengerechtigde activiteitsjaren vanaf 2021.

Het gevolg van de hervorming van het wettelijk zelfstandigenpensioen is bijgevolg ook terug te vinden in de berekening van het geraamd wettelijk pensioen in de 80% grens.

In een circulaire van 31 maart 2022 gaf de administratie aan dat ingevolge de hervorming van het wettelijk pensioen, de 25% -vuistregel bij de zelfstandige bij de raming van het wettelijk pensioen voor de berekening van de 80% grens, vanaf 1 januari 2021 (retroactief) zou worden opgetrokken naar een 50%-vuistregel, wat bij werknemers al het geval is.

Het probleem is wel dat de circulaire van 31 maart 2022 niet aangeeft met welk geraamd maximum pensioenbedrag er rekening moet gehouden worden. Er wordt in de praktijk wel vanuit gegaan dat met betrekking tot de activiteitsjaren, die een zelfstandige voorafgaand 2021 heeft gepresteerd, de 25%-vuistregel bij voortduur zou worden gehanteerd, aangezien de hervorming wettelijk zelfstandigenpensioen geen betrekking heeft op de jaren voorafgaand aan 2021.

Echter wordt er in de meest recente circulaire van 29 augustus 2022 wel verwezen naar een maximumpensioen bedrag voor het jaar 2021 van 35.896,43 EUR. Zeer opmerkelijk is wel dat dit bedrag, volgens de circulaire van 29 augustus 2022, ook zou gelden m.b.t. de activiteitsjaren voorafgaand 2021. Het gevolg hiervan is dat het te weerhouden maximum pensioenbedrag voor de jaren gelegen voorafgaand 2021 aldus van 18.363 EUR naar ongeveer 35.896,43 EUR zou stijgen, terwijl de hervorming van het wettelijk zelfstandigenpensioen geen betrekking heeft op de jaren voorafgaand 2021. Er kan hieruit worden afgeleid dat de circulaire van 29 augustus 2022 indruist tegen de draagwijdte van de hervorming van het wettelijk zelfstandigenpensioen.

5. Hervorming berekening 80%-grens

In de circulaire 2022/C/33 van 31 maart 2022 legt de fiscale administratie uit hoe vanaf nu de berekening van 80%- grens dient te gebeuren. Ook zijn hieruit de gevolgen af te leiden van de afschaffing van de correctiecoëfficiënt bij de vaststelling van het wettelijke rustpensioen voor de berekening van de 80%-grens in het kader van de aanvullende pensioenen voor bedrijfsleiders. Wat betreft de raming van het wettelijke pensioen dient proportioneel rekening gehouden te worden met de jaren waarvoor de correctiecoëfficiënt al dan niet van toepassing is.

Het komt er op neer dat tot en met 2020 waarin de bedrijfsleider zijn activiteit als zelfstandige heeft uitgeoefend, het wettelijke pensioen dient geraamd te worden op 25 % van het bruto-inkomen van het kalenderjaar 2020 (rekeninghoudend met het minimum- en maximumpensioen dat toepasselijk is voor het jaar waarvoor de 80 %-grens wordt berekend).

Voor de loopbaanjaren als zelfstandige vanaf 2021 tot aan de pensioenleeftijd, inclusief alle loopbaanjaren als werknemer (voor en na 2021), mag het wettelijke pensioen worden geraamd op 50 % van het bruto-inkomen dat in aanmerking moet worden genomen voor het belastbare

tijdperk in kwestie, in voorkomend geval beperkt tot de grens van het inkomen (brutobezoldigingen) voor de opbouw van het wettelijk pensioen.

Het bedrag van het geraamde wettelijke pensioen (van zowel voor en na 2021) dat in aanmerking moet worden genomen, kan in geen geval lager zijn dan het toepasselijke minimumpensioen (het minimum dat geldt voor het belastbare tijdperk waarvoor men de berekening maakt).

6. Impact van de nieuwe raming op de 80 %-grens

Dit kan best geïllustreerd worden aan de hand van een voorbeeld betreffende een bedrijfsleider met een bruto jaarbezoldiging van € 60 000. Hier volgt een overzicht voor een volledige loopbaan op basis van respectievelijk de oude en de nieuwe raming van het wettelijke zelfstandigenpensioen.

Op basis van de oude methode kan het wettelijke pensioen worden geraamd op 25 % van de brutojaarbezoldiging rekening houdend met het toepasselijke minimum- en maximumpensioen. Met een jaarbezoldiging van € 60 000 moet er worden uitgegaan van het minimumpensioen, gelijk aan € 15 911,02 (2021) (en dus hoger dan 25 % van 60 000). Volgens de nieuwe methode wordt het wettelijke pensioen geraamd op 50 % van de bruto jaarbezoldiging.

	Oude raming (25 %)	Nieuwe raming (50 %)
Bruto jaarbezoldiging	60 000,00	60 000,00
80 % van de bezoldiging	48 000,00	48 000,00
Raming wettelijk pensioen	-15 911,02	-30 000,00
Lijfrente volledige loopbaan	32 088,98	18 000,00
Overeenstemmend kapitaal	516 645,41	289 807,20

Het valt op dat het aanvullend pensioenkapitaal dat binnen de fiscale 80 %-grens kan worden opgebouwd, ongeveer 44 % lager zal zijn o.b.v. de nieuw raming als gevolg van het hogere geraamde wettelijke pensioen. Voor bedrijfsleiders die vóór 2021 al loopbaanjaren als zelfstandige hadden, is er echter slechts een prorata-effect. Er zal dus relatief weinig veranderen voor de bedrijfsleiders die al stilaan de pensioenleeftijd naderen.

Het is duidelijk dat de stijging van het wettelijke pensioen dus vooral impact zal hebben voor jonge bedrijfsleiders die nog een lange carrière voor de boeg hebben.

7. Bijzonderheden

Wat betreft de jaren die een bedrijfsleider voorheen als ambtenaar heeft gepresteerd, heeft de fiscale administratie nog niet gepreciseerd, of deze al dan niet meegenomen moeten worden en, zo ja, of het rustpensioen voor die jaren ook op 50 % van het bruto-inkomen moet worden

geraamd. Dezelfde vraag rijst ook voor gelijkgestelde perioden (onvrijwillige werkloosheid, ziekte, ouderschapsverlof, enz.).

In de circulaire staat er dat het wettelijke rustpensioen moet geraamd worden op 50 % van het bruto-inkomen dat in aanmerking moet worden genomen voor het belastbare tijdperk, in voorkomend geval beperkt tot de grens van het inkomen (brutobezoldigingen), zonder te preciseren over welke grens het gaat. Bij werknemers is het wel zo dat het wettelijke pensioen moet worden geraamd op 50 % van het bruto-inkomen tot het inkomensplafond waarop een werknemer wettelijke pensioenrechten opbouwt. Het is niet duidelijk of de fiscale administratie dit naar analogie wilt toepassen op zelfstandigen.

Opmerkelijk is ook wel dat de fiscale administratie het wettelijke pensioen raamt op 50 % van het bruto inkomen terwijl het effectieve wettelijke zelfstandigenpensioen wordt berekend op basis van het netto belastbaar inkomen (na aftrek van de sociale zekerheidsbijdragen, de (forfaitaire) beroepskosten en de VAPZ-premies).

Vervolgens is het ook opmerkelijk dat volgens de circulaire van 31 maart 2022 de nieuwe berekening van het geraamde wettelijke rustpensioen al vanaf het aanslagjaar 2022 (inkomstenjaar 2021) moet worden toegepast. De forse terugval van de 80 %-grens zal dus in veel gevallen leiden tot niet voorziene fiscale problemen met betrekking tot de pensioenpremies die reeds in 2021 en tijdens de eerste maanden van 2022 werden betaald.

Ook brengt het problemen met zich mee voor de verzekeraars en de pensioenfondsen. Zij dienen hun berekeningsprogramma's aan te passen terwijl het tot op heden nog veel onduidelijkheden zijn.

Ten slotte is de discussie over het in rekening brengen van de pensioenopbouw over de volledige loopbaan voorgelegd aan het Grondwettelijk Hof dat zich binnenkort uitspreekt.

8. 10% -grens voor premiebetalingen in kader van de tweede pensioenpijler

Er ligt een wetsontwerp op tafel om de premiebetalingen die aftrekbaar zijn als beroepskost, onverminderd de toepassing van de 80%-regel, in hoofde van de vennootschap te beperken tot 10% van de periodieke betaalde brutojaarbezoldiging tijdens het jaar waarop de premiebetalingen betrekking hebben. Het meerdere is dan fiscaal niet aftrekbaar.

Het gedeelte van de premiebetalingen dat deze 10 % overtreft, wordt bovendien in hoofde van de begunstigde aangemerkt als een voordeel alle aard.

Het gevolg hiervan zal zijn dat werkgevers veel minder geneigd zullen zijn om te investeren in aanvullende pensioenen.

Verder is het ook vanzelfsprekend dat deze hervorming zal lijden tot een nog hogere loonkost, waar België al bekend staat als land waar de loonkost het hoogst is binnen de OESO-landen.

Deze hervorming zal ook impact hebben op de bestaande contracten met de pensioenfondsen.

Dergelijke hervorming zou enkel nadelige gevolgen met zich meebrengen.

9. Loongrens 2021

De brutojaarbezoldiging van werknemers voor de berekening van de 80%-grens is begrensd op 63.944,74 euro voor inkomstenjaar 2021 (zie circulaire 2022/C/81, 1 september 2022).

Voorts is voor bedrijfsleiders die onder het sociaal statuut van zelfstandigen vallen, vastgesteld dat voor het jaar 2021 het wettelijk minimumpensioen 15.911,02 euro en het maximumpensioen 35.896,43 euro bedraagt.

10. Conclusie

Het goede nieuws aan de wettelijke hervorming van het zelfstandigenpensioen is dat de door de zelfstandige gepresteerde activiteitsjaren vandaag mee tellen bij de berekening van het wettelijk zelfstandigenpensioen, en dat retroactief sinds 1 januari 2021. Op deze wijze bouwt de zelfstandige meer pensioenrechten op en wordt de kloof tussen werknemers en zelfstandige kleiner.

Langs de andere kant is er uiteraard het negatieve gevolg dat door de wettelijke hervorming van het zelfstandigenpensioen de zelfstandige een minder hoog aanvullend pensioen kan opbouwen. De 80%-regel voorziet nu dat het aanvullend pensioen samengeteld met het wettelijk pensioen, samen niet meer mogen bedragen dan 80% van het normale bruto-loon van het laatste jaar voor pensioen. Door het gegeven dat het wettelijk pensioen voor zelfstandige is verhoogd naar ca. 1500 Euro per maand, verandert dit de berekening van de 80%-regel grondig. Het gevolg is dat in vele gevallen minder aanvullend pensioen zal kunnen worden opgebouwd voor hetzelfde inkomen.

Er kan wel worden afgeleid dat voor de iets oudere zelfstandige bedrijfsleiders de impact vrij beperkt zal blijven. De stijging van het wettelijke pensioen zal dus vooral impact hebben voor jonge bedrijfsleiders die nog een lange carrière voor de boeg hebben

In concreto is een herberekening van de 80%-regel absoluut noodzakelijk voor elke zelfstandige of bedrijfsleider met een vennootschap, gezien de berekeningsmethode van toepassing is met terugwerkende kracht vanaf 01.01.2021.

Van zodra er een uitspraak is van het grondwettelijk hof, over de in rekeningbrenging van de pensioenopbouw over de volledige loopbaan, dient er teruggekomen te worden op deze materie.

Ten slotte, kunnen we nog vaststellen dat de beperking tot 10% van het jaarsalaris voor de aftrekbaarheid van de premie als beroepskost, enkel maar zal leiden tot een hogere loonkost en bijgevolg de werkgever minder interesse zal hebben om te investeren in een aanvullend pensioen voor zijn werknemers.

Vandendijk & Partners
Advocaten, Avocats.
info@vandendijk-taxlaw.be

November 2022